

ԳԻՏԵԼԻԲԸ-ՄԱՍՍԱՅԻՆ

Ա. Կ. ՖԻՐՍՈՎ

ՍՏԱՆԲՈՒԼՆԵՎԻՍԻ ՏՐԵՍՏԻ
ՀՈՐԱՓՈՐ ՎԱՐՊԵՏ

ԱՎՐ. Պ. Գ. Տ. Հ. ԲԱՆՎՈՐ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԲԱԳՎԻ ԿԱԲԻՆԵՏ

ԲԱՐՁՐԱՅՄԱՆ - ԻՋԵՑՄԱՆ
ՈՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ
ՀՈՐԱՓՈՐՄԱՆ ՄԵՋ

622
Տ-65

ՄԳՏՀ — ԵԱԺԿ — ՍՊՊԳՏՀ
ԲԱԳՈՒ — 1939 — ՄՈՍԿՎԱ

ԳԻՏԵԼԻՔԸ - ՄԱՍՍԱՅԻՆ

622
Յ-65

My

Ա. Կ. ՖԻՐՍՈՎ

ՍՏԱԼԻՆՆԵՎԻ ՏՐԵՍԻ ՇՈՐԱՓՈՐ ՎԱՐՊԵՏ

ԱԴԲ. Պ. Գ. Տ. Ն. ԲԱՆՎՈՐ ՇԵՂԻՆԱԿԻ ԲԱԳՎԻ ԿԱԲԻՆԵՏ

ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ-ԻՋԵՑՄԱՆ
ՈՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ
ՀՈՐԱՓՈՐՄԱՆ ՄԵՋ

ՄԳՏՀ — ԾԱԺԿ — ԱՊՐՊԳՏՀ

ԲԱԳՈՒ—1939—ՄԱՍԿՎԱ

6 SEP 2013

№ 4617
Ա. Ն.—3—3

13045

04 AUG 2010

Խմբագիր՝ Հ. ՄՈՒՐԱՆՅԱՆ
Տեխ. խմբագիր և սրբագրիչ՝ ՅԵ. ՈՍԻՊՈՎ
Թարգմանեց ինժ. Զ. ԳԵՂԱՄՅԱՆ

868
39

Сдано в набор 1/XI 1938 г.
Подписано к печати 25/XII 1938 г.
1¹/₄ печ. лист. 61.805 тип. знак.

Главлит 7548 Заказ 2711 Тираж 500
Типография „Красный Восток“, Баку, улица Юного пионера, 84.

Ն Ե Ր Ա Ծ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հորափորման համար գործադրվող ընդհանուր ժամանակի մեջ «բարձրացման-իջեցման» ուղեբացիաները գլխավոր տեղերից մեկն են բռնում և հասնում են նրա մինչև 15 տոկոսին: Հորափորմանն ուղեբացիաները աշխատանքի ստախանովյան մեթոդները և կիրառելով բոլոր տեխնիկական նորությունները, համառ պայքար են մղում, ձգտելով դոկտոյի բարձրացման-իջեցման ուղեբացիաների ժամանակը կրճատելու և աշխատավայրի ավելացնելու գույքը փոքրելու համար գործադրվող ժամանակը: Հորերի խորության ավելացման գույքը, դոկտոյի բարձրացման-իջեցման մեկ րեյսի ժամանակը նույն պես ավելանում է, և վորպեսզի հորում բարդություններ չառաջանան (փուլում, ժայթքում և այլն) անհրաժեշտ է աշխատանքի ժամանակահատվածը նույնպես կրճատել պայքարելով դոկտոյի «բարձրացման-իջեցման» ցիկլում խնայել ամեն մի վարկյան:

Հորափոր բերդադները, դաստիարակվելով ամենալավ ստախանովյանների փորձով, պետք է ձգտեն քիչ ժամանակ ուղեբացի գործել դոկտոյի փոխելու համար: Դա կավելացնի փորման արագությունը և ել ավելի կբարձրացնի նավթային արդյունաբերությունը:

ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ-ԻՋԵՑՄԱՆ ՈՊԵՐԱՅԻԱՆԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ՀՈՐՈՒՄ

Իմ բերդադի դոկտոյի փոխարինելու աշխատանքների ցիկլը նկարագրելիս, կսկեմ գործիքի բարձրացումից:

1. ԼՈՒԾՈՒՅԹԻ ՀԱՎԱՍԱՐԵՑՈՒՄ

Ամեն մի փորումից հետո, դոկտոյի բարձրացնելուց առաջ հորափորը պետք է հորի մեջ գանձվող կավալուծույթը հավասարեցնել:

Լուծույթը հավասարեցնել, դա նշանակում է հորի յերկարության ամեն մի կետում, միևնույն տեսակաբար, կշիռ լուծույթ ունենալ:

Լուծույթի այդպիսի հավասարեցումը պահանջվում է գլխավորապես նրա համար, վոր հաճախ հորափորը, փորման ժամանակ, ջուր ե ավելացնում կավալուծույթին ե այդ պատճառով փորող խողովակների վերի մասերում նոսրացած լուծույթ ե ստացվում, մինչդեռ ներքին մասերում ե առանձնապես փորող խողովակների հետևում, գտնվում ե մեծ տեսակաբար կշիռ ունեցող լուծույթ:

Հետևաբար յեթե կավալուծույթը հավասարեցրած է, գործիքը բարձրացնելիս, խողովակները շուտ տալու ժամանակ, կարող ե խողովակներից ավելի շատ կավալուծույթ լցվել (հորափորների լեզվով—սիֆոն), իսկ այդ կիսադարի գործիքի արագ բարձրացմանը:

Այդ պատճառով վորպեսզի կանխել կավալուծույթի հոսանքը, ստանկը ե հորի հատակը մաքուր պահել, ապա նայել «ցեխային յուրկան» հազնելու ժամանակը կրճատել, վորի համար պահանջվում է 10-ից մինչև 20 վարկյան, անհրաժեշտ ե կատարել հետևյալը:

Դրոտոյի բարձրացումից մոտովորապես ժամ ու կես առաջ, յերբ հորափորն զգում է, վոր դրոտոն բթացել է ե շուտով կմոտենա այն դուրս հանելու ժամանակը, անհրաժեշտ ե դադարեցնել կավալուծույթի մեջ ջուր լցնելը, այսինքն դադարեցնել լուծույթի նոսրացումը, կարելի յե նույնպես գործիքը բարձրացնելուց առաջ, փորող խողովակները մղել ավելի ծանր կավալուծույթ ե դա հնարավորություն կտա հետագայում բոլորովին հանգիստ աշխատել, չվախենալով լուծույթի շատ լցվելուց:

2. ՍԱՐՔԱՎՈՐՄԱՆ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՒԳՈՒՄ

Լուծույթի հավասարեցման ժամանակ, բարձրացման պրոցեսի անընդհատ աշխատանքի համար անհրաժեշտ ե ստուգել ամբողջ սարքավորման կանոնավորությունը:

Իրա համար հարկավոր ե ստուգել բոլոր շղթաները, արգելակները, մեքենայական բանալիները, ելեվատորները, տալի կանաւորները ե այլն:

Ինչու մ ե կայանալու ստուգումը ե ինչպես պետք ե այդ աշխատանքը բաժանել հերթափոխության աշխատողների մեջ, այդ մասին կասվի ներքեվում:

3. ՍԱՐՔԱՎՈՐՄԱՆ ՅՈՒՂՈՒՄԸ

Ինչ ժամանակ ծախսելու, աշխատանքը թեթեւացնելու ե սարքավորումը պահպանելու համար վորպես կանոն, պետք ե յուրել ստանդի բոլոր շղթաները, մեքենայական բանալիները, վորպեսզի նրանք ազատ փակվեն ե բացվեն, յուրել ելեվատորները, վորպեսզի վերխույժը ձեշտ ե արագ աշխատի, ե տալի կանատը ծծեցնել քսելու յուրով (մագութով) յեթե այդ կարևոր է:

4. ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Գործիքը բարձրացնելուց առաջ հորափորը պետք ե աշխատատեղն այնպես նախապատրաստի, վոր աշխատանքի ժամանակ նա լինի չոր, մաքուր ե ծանրաբեռնված չլինի ամեն տեսակ մանր գործիքներով: Յեթե այդ բոլորը չկատարվի, յուրաքանչուր ոպերացիայի վրա ավելի շատ ժամանակ կգնա, քան թե հարկավոր է, բացի այդ, կարող են տեղի ունենալ զգալի դեպքեր, յերբ աշխատողները վայր են ընկնում մեծ ջարդվածքներ ե ֆլաավածքներ ստանում, յեթե ոտորի մոտ թափված են չժողովված քառակուսի (ռոտորային) ներդիրները, մուրճերը, ելեվատորները, վորոնց վրայով անցնելիս հեշտ կարելի յե սայթթաքել:

Հորափորը պատասխանատվություն ե կրում հորի գործիքների ե բոլոր սարքավորումների կանոնավոր դասավորման (բռնեցքային մուֆտերի ներառման ե անջատման) պեղալների աշխատանքի, արգելափակին լինտաների ձգման, ստանդի յւղման, Զալկինի անվտանգ կոճի կանոնավորության համար: Նա ստուգում ե զրելլոմետրի աշխատանքի կանոնավորությունը հայտնաբերված պակասությունների մասին, վորոնք պահանջում են կանչելու փականագործին, մոնտյորին, հյուսին ե այլն, անմիջապես զեկուցում ե վարպետին:

Հորափորի ոգնակաճն ստուգում ե շղթաները, կանաւորներ յերկարությունը, ե աղահովությունը, մեքենայական բանալիները, նրանց հորիզոնականությունը, հավասարազուրությունը ե յուրումը:

Ստուգում ե Զալկինի շրջանային բանալիի աշխատանքի պատրաստ լինելը, նախապատրաստում ե ձեռք: գործիքները ե ստուգում ե ելեվատորների աշխատանքը:

Բանվորը պատասխանատու չէ յուղման և փականքների փոփոխությունների վրձինների համար, կանաչությունների և շարոպների շալվկանների լավորականություն, ջրի շլանգի կանոնավորություն համար և նախորոք պատրաստում է սանդուխտն ու սալակը: Յուղում և բանակները, ելեվատորները, վերելի մեքենական բանալիի դարձյակիկը, վորպեսզի նրանք հորափոր գործիքը բարձրացնելիս անարգել աշխատեն: Պատասխանատու չէ հորի մաքրությունը, հորի հատակը, կամուրջիկները, վահանները ցեխից մաքրում է թիակով ու քերիչով, դրանք լվանում է ջրով:

Վերխովոյը մաքրում է յերթի սանդուխտները և պալատների կամուրջը և սվեչաները բռնելու համար պատրաստում է կեռը, փայտե չափածողը ելեվատորները դարձնելու, պատրաստում է թոկերը և տախտակավոր մեջդրումները սվեչայի շարժերը բաժանելու և ստուգում է սվեչայի պատվանդանի սարքին լինելը:

Հերթափոխության ամեն մի մասնակից, առանձին գործողություններ կատարելիս ճիշտ գիտն փոշ միայն յուր տեղը, այլ և շարժումների կարգը: Սարքավորման և գործիքների կանոնավոր տեղադրության հիման վրա, աշխատանքի պարզորոշ կազմակերպության և հերթափոխության ուժերի դասավորմամբ և Ձալկինի անվտանգ կոճի ու շրջանային բանալու կանոնավոր ոգտագործումով, լյեբլոգկայի բոլոր արագությունների և ելեքտրոմոտորի կարողության ոգտագործմամբ, կարելի չէ հասնել բարձրացման իջեցման ոպերացիաների նորմաների կատարման ավելի լավ ցուցանիշների:

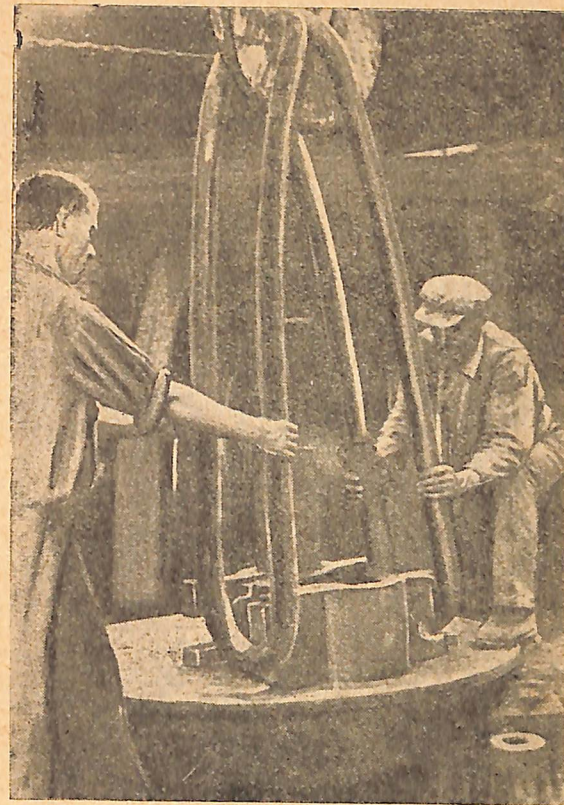
Դրա հետ միասին անհրաժեշտ է հաշվի առնել մեքենական ժամանակի կրճատումը, վորը փոքր դեր չի խաղում բարձրացման իջեցման ոպերացիաների ժամանակի ընդհանուր հաշվեկշռում:

Բեզուկտորի վրայի ատամնանիվի կանոնավոր ընտրությունը, տալի մեխանիզմի թիվը, ինչպես նաև ժամանակին մի արագություններից մեկուսը փոխադրելը ճշտությամբ վորոշում է մեքենական ժամանակի կրճատման խնդիրը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Գործիքը բարձրացնելուց առաջ, հորափորն ոպերացիաների ճշտ կատարման համար, խնամքով հրահանգում է հերթափոխության մասնակիցներին, վորից հետո հորափորի ցուցմունքով, նրանք բռնում են իրենց տեղերը:

Յերը սվեչան շուռ է տրված և տեղեկրված է պատվանդանի վրա, հորափորն ելեվատորով տալային բլոկն իջեցնում է ոտտորի վրա: Ելեվատորը ոտտորից 1,5 մետր տարածություն վրա դրանվելիս, հորափորը տալիս է «ուշադրություն» աղղանշանը, ելե

Նկար 1.

վատորը մոտորից մեկ մետրի հասնելիս, հորափորն արգելակով դանդաղեցնում է և սահուն նստեցնում է բոտորի վրա: Հորափորի ոգնականը և բանվորը վեր մեկնած ձեռքերով, վերցնում են շարոպները, ուղղում են դատարկ ելեվատորը մուֆտի մոտից ոտտորային շղթայի վահանի կողմը ոտտորի վրա և հանում են սեպիկները: Ելեվատորը ոտտորին նստեցնելիս միաժամանակ

խլում են շտրոպներն արագ շարժումով տեղափոխում են նրանց բեռնավորված ելեվատորի բներին (շտրոպները փոխադրում են 5 վարկյանում) և սեպիկները հազցնում են ելեվատորի ալանջներին:

Յերբ շտրոպները հազցրված են բեռնավորված ելեվատորների բներին, հորափորը սահուն կերպով միացնում է հերթական արագությունը, հետևելով չափողական գործիքներին, ինչպես նախով բլոկի և սվեչայի բարձրացմանը հորից:

Հորափորի ոգնականը և բանվորը սվեչան բարձրացնելու ժամանակ բաց են անում ազատ ելեվատորը և մոտեցնում են սվեչային, նրանք լիցքի յնս պատրաստում մեքենական բանալիները և զննում են խողովակները՝ նրանց արտաքին պակասությունները հայտաբերելու համար:

Հորափորի ոգնականը և բանվորը դեռևս մինչև սվեչայի մուֆտի յերեվալուն 4—6 մետր մնացած, մոտենում են ոտորին, ըստ վորում ոգնականը ձախ վոտքով հենվում է ոտորային գլանի առանձքակալների պատյանին, իսկ բանվորը սանձիկն աջ ձեռքում բռնած պատրաստվում է ներքեվի մեքենական բանալու լիցքին:

Սվեչայի մուֆտի յերեվալուց 1—1,5 մետր մնացած հորափորի ոգնականը ձախ ձեռքով բռնում է բանալու կոթից և մոտեցնում է սվեչային: Հենց վոր մուֆտը յերեվում է, հորափորը դանդաղեցնում է մոտորների ընթացքը: Յերբ մուֆտն ելեվատորից 15—20 սանտիմետր վեր է բարձրացած, նա կանգնեցնում է մոտորը և սեղմում է արգելակը: Առանց բանալիները բաց թողնելու, հորափորի ոգնականը և բանվորը կռնում են, այդ ժամանակ ոգնականն աջ ձեռքով վերցնում է ելեվատորի դռան կոթը և ձգում է բանալին ու ելեվատորը հրում է սվեչայի վրա, իսկ բանվորը ձախ ձեռքով վերցնում է ելեվատորի դռան կոթը, ելեվատորը ձգում է սվեչայի վրա և փակում է ելեվատորը:

Դրանից հետո հորափորը սահուն կերպով սվեչան իջեցնում է ելեվատորի վրա: Հորափորի ոգնականը և բանվորը հերթով փակում և հետ են տալիս մեքենական բանալիները (վերեվի և ներքեվի):

Յերբ բանալիները լցված են և հետ են տրված, հորափորը մոտորների հետ ընթացքով միացնում է Զալկինի անվտանգ կոճը և սվեչան ազատված է. հետո նա միացնում է առաջ ընթացքը

և ոտորով սվեչան հետ է պտուտակում: Հորափորի ոգնականը բաց է անում և սվեչայից գցում է ներքեվի բանալին: Յերբ մեկ յերկու փորակի թելերը դեռ յես մնում են չարձակված, հորափորը տալիս է հանդարտ ընթացք, միացնում է արագությունը և սվեչան լրիվ արձակում է: Այդ մոմենտին բանվորն անցնում

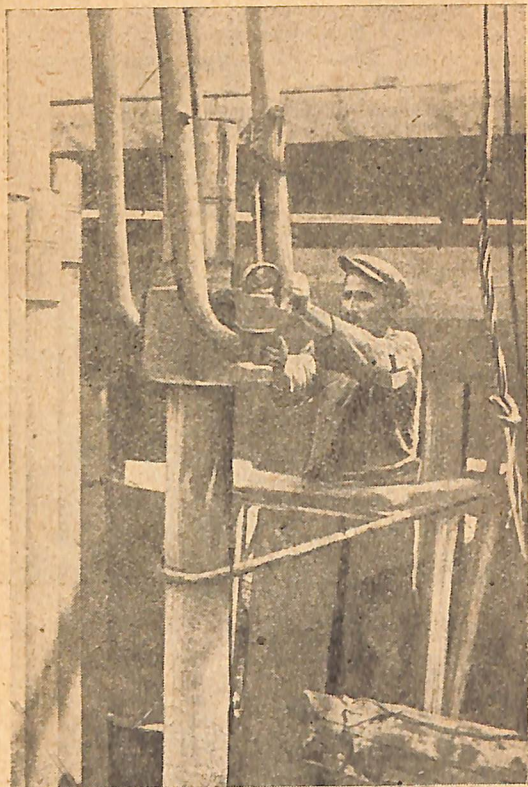
Նկար 2.

է պողսվեչնիկի մոտ, պատրաստվելով սվեչան ընդունելու, կեռվերցնում է ձախ ձեռքը, իսկ աջ ձեռքով բռնում է ներքեվի բանալի սանձիկը և այդպիսով հանդարդեցնում է բանալի որոշումը: Ձախ ձեռքով նա կեռն անց է կացնում սվեչային: Այն բանից հետո, յերբ սվեչան ձիշտ է պտուտակված, հորափորը փոքր ինչ բարձրացնում է այն*, հորափորի ոգնականը բաց է անում և շարում է վերեվի բանալին և սվեչան հրում է պողսվեչնիկի վրա:

* Ծանոթ ու լ յ ու ն.—Սվեչայի բարձրացումն առաջ է գալիս վերամբարձ կեռի զսպանակի բացակայությամբ, վորի միջոցով սվեչան ինքն իրեն պետք է դուրս գա մուֆտից: Վերոհիշյալ զսպանակների բացակայությունը ժամանակի ավելորդ ծախսում է առաջացնում սվեչան մուֆտից հանելուց:

Բավորը բանալին բաց և թողնում և սվեչան քաշում և պող-
սվեչների վրա:

Յերբ հորափորն արգելակն արձակում և, նրանք միասին
սվեչաները դարսում են շարքով:

Նկար 3.

Վերստովոյը սվեչան թռկով բռնում և և ձգում և այն դեպի
մատի ցցվածքը (տես նկար 3):

Յերբ սվեչան տեղադրված և պողսվեչներին, ընթացքում բաց
և անում ելեվատորը և ելեվատորն սկսում և շարժվել խողովակի
վրայով:

Անմիջապես ձգում և սվեչան մատից: Ողողություն և տալիս
տալային բլոկին, վոր վերջինս չդիպչի մատին: Սվեչաները կանգ-

նեցնում և շարքով: Սվեչաների շարքերի մեջ դնում և փայտե
միջնադիրներ, վորոշ կարգ պահպանելու համար: Հորափորի ոգ-
նականը և բանվորը պատրաստվում են ելեվատորն ընդունելու
և շարժանքը փոխադրելու: Յերբ տալային բլոկը մատներից
ներքև և դտնվում, հորափորը լիովին արձակվում և արգելակը:
Ռոտորի պոտման միջոցով նա և ելեվատորը դնում և ռոտորային
շղթայի վահաններին դուգահեռ:

Յերբ սարքավորումները և գործիքը կանոնավոր դասավորված
են, մոտորների հզորությունը լիովին ոգտագործվում և, յերբ
աշխատանքը վրոշակի կազմակերպված և և հերթափոխության
ուժերը կանոնավորված են, մեկ սվեչա բարձրացնելու աշխա-
տանքի ամեն մի ելեմենտի վրա ժամանակի ծախսումը կլինի
հետևյալը՝

1. Շարժանքի փոխադրումը—5 վարկյան:

2. Սվեչա ի բարձրացումը.

I	Արագություն	140	վարկյան
II.	»	87	»
III.	»	52	»
IV.	»	35	»

Միջինը 75 վարկյան:

3. Շարնիրային բանալիների լիցքը . 4 »

4. Սվեչայի հաստատումը և հեռ պտու-
տակումը 14 »

5. Սվեչայի տեղադրումը պողսվեչ-
ներին 10 »

6. Դատարկ ելեվատորի իջեցումը . 18 »

Միջին հաշվով մեկ սվեչա բարձրացնելու համար ընդամենը
ծախսվում և 2,1 րոպե: Բարձրացում-իջեցում ուղեբացիաների
նորմաների կատարման ապահովման համար, հորափորման սար-
քավորման կարողության լիովին և ճիշտ ոգտագործման դեպ-
քում, հորափորը պետք և հաստատ իմանա, վոր փոխադրություն-
ներում, ինչ՞ արագությունն՝ րով և ի՞նչ՞ քանակությամբ սվեչներ
և սահմանված բարձրացնելու:

6" ԳՈՐԾԻՔԻ ԲԱՐՁՐԱՅՄԱՆ ՆՈՐՄԱՆԵՐԸ

Ատամն. քանակը	15/19	17/19	18/19	15/27	18/27	Սարքավոր.
Արագու- թյուն						
Բարձրացվող սվեշների քանակը						
I	108	94	89	141	115	4X5
II	54	47	47	78	67	
III	27	23	23	39	39	
IV	17	14	14	23	20	

«ԶԿԱՆ ՊՈԶ» ԴՈՒՈՏՈՅԻ ՓՈԽԱՐԻՆՈՒՄԸ

«Զկան պոզ» դոլոտոյի արագորեն փոխարինումն ապահովելու համար, անհրաժեշտ է կատարել հետևյալը: Դոլոտոն (ինչպես «Զ. Պ.» նույնպես և «Զ. Դ.») պետք է պատրաստվի, հորափորի ցուցումներով, հորափորման ժամանակ, այսինքն պետք է ստուգեն դոլոտոյի լվացման ծակերը (կալնված չեն՝ արդյոք), մաքրեն և դոլոտոյին փորակը յուղվի, կոլպակը հագցվի փորակի վրա և դրվի դոլոտային փոսը (նկար 4): Գործիքը բարձրացնելիս—հորափորը կարգադրում է իր ոգնականին պատրաստել դոլոտային տախտակը, դոլոտոն հետ պտտեցնելով հանելու և հագցնելու համար: Վերջին սվեշան դոլոտոյի հետ միասին բարձրացնելիս հորափորի ոգնականը և բանվորը հանում են ելեվատորը ուտորից և դնում հատու՝ ին, բանվորը վերցնում է ներքին խարիսխը և կամարած ձանկը տեղավորում է այն ուտորային ներդիրի մեջ և կցում է խարիսխով:

Հորափորի ոգնականն աշխատելու յե անցնում է կոճի վրա, խարիսխով բարձրացնում է ներդիրը, իսկ բանվորը ուտորից մի կողմ է հեռացնում այն և դնում հասակին: Միևնույն ուղեբացիան կատարվում է յերկրորդ ներդիրի հետ: Այնուհետև բանվորն անջատում է խարիսխը, հանում է ձանկը, դնում այն նրա համար վորոշված տեղը:

Այդ միջոցին հորափորը բարձրացնում է սվեշան դոլոտոյի հետ միասին, բանվորը վերցնում է խարիսխը և նրանով կցում է դոլոտային գախտակը, իսկ հորափորի ոգնականը բարձրացնում

Նկար 4.

և նրան կոճի վրա խարիսխով, այնուհետև բանվորը դոլոտային գախտակն ուղղում է հորի վրայի ուտորի անյքին:

Յերը հորափորի ոգնականը խարիսխն անջատում է, բանվորը տեղավորում է այն ուտորում: Հորափորի ոգնականը մոտենում ուտորին և բանվորի հետ միասին ձեռքերով բռնում են սվեշայից ու դոլոտոյի հետ միասին ուղղում են նրան տախտակի կտրվածքին:

Հորափորն արձակում է արգելակը և դուրսոն սվեչայի հետ միասին սահուն կերպով իջեցնում է, իսկ բանվորն այդ միջոցին փակում է ոտտորը, վորպեսզի վերջինս չպտտվի: Հորափորի ոգնականը ձախ ձեռքով վերցնում է վերևի բանալին, մոտեցնում և հաղցնում է նրան ուղիներտելի վրա և հետ է քաշում: Հորափորը մոտորի հետ ընթացքով միացնում է Զալկինի կոճը և դուրսոն անջատված է: Բանվորը բարձրացնում է ոտտորը, հորափորը միացնում է մոտորի առաջ ընթացքը և ոտտորը հանում է դուրսոյի ուղիներտելից:

Յերբ դուրսոն հանված է, բանվորը յերկրորդ խուփն է պատրաստում, հորափորը սվեչան ուղիներտելով փաքը ինչ վեր է բարձրացնում դուրսոյից: Բանվորը դուրսոյի պիպկայի վրա անց է կացնում խուփը, վերցնում է խարխալը, կցում է խուփի ականջիկին, իսկ հորափորի ոգնականը խարխալով կոճի վրա բարձրացնում է դուրսոն, վորից հետո բանվորը հեռացնում է այն մոտորից դեպի ոտտորի կամուրջիկների կողմը: Հորափորի ոգնականը սահուն կերպով իջեցնում է դուրսոն խարխալի վրա, խարխալն ազատվելուց բանվորը բաժանում է նրան և այդ միևնույն խարխալով բռնում է պատրաստված նոր դուրսոն, վորը գտնվում է դուրսոյին փոսում: Հորափորի ոգնականը կոճի ոգնությամբ խարխալով բարձրացնում է դուրսոն ոտտորի մակարդակից վեր, իսկ բանվորը դուրսոն ոտտորի վրա գտնվող տախտակի կտրվածքին է ուղղում:

Հորափորի ոգնականը սահուն կերպով իջեցնում է նրան, իսկ բանվորը դուրսոն տեղադրում է դուրսոյին տախտակի կենտրոնով:

Խարխալն ազատելիս, վերջինս բաժանվում է և մի կողմն է դրվում:

Հորափորի ոգնականը և բանվորը մոտենում են ոտտորին, յերկու ձեռքերով բռնում են ուղիներտելից և ուղղում նրան դեպի դուրսոյի պիպկան:

Այդ ժամանակ հորափորն ազատում է արգելակը, սահուն կերպով սվեչան ուղիներտելի հետ միասին իջեցնում է դուրսոյի պիպկայի վրա, բանվորն աջ ձեռքով վերցնում է ներքին բանալին, լարում է և ուղիներտելը լցնելով հետ է տալիս:

Հորափորը մոտորի հետ ընթացքով միացնում է ոտտորը և հակառակ ընթացքով ոտտորով պտտում է դուրսոն, պտտաակ-

ման վերջում ոտտորի հրոցով յերկու յերեք անգամ խփում է՝ դուրսոն վերջնականապես ամրացնելու համար: Այնուհետև մոտորը կանգնեցնում և անջատում է ոտտորը: Հորափորի ոգնականը և բանվորը լցահանում և ներքին բանալին հանում են ուղիներտելից:

Հորափորը բարձրացնում է պտտաակված դուրսոյով սվեչան ոտտորից, դուրսոյին տախտակից 1—1,5 մ. վեր:

Բանվորը վերցնում է խարխալը կցում է դուրսոյին տախտակը, հորափորի ոգնականը կոճի վրա խարխալով բարձրացնում նրան ոտտորից և բանվորը ոտտորից մի կողմ է հրում տախտակը, վորպեսզի նա փորող խողովակներն իջեցնելու ժամանակ չըխանգարի: Հորափորի ոգնականը սահուն կերպով իջեցնում է նրան և ազատում է խարխալը, այնուհետև բանվորի հետ միասին մոտենում են ոտտորին ձեռքերով բռնում են սվեչայից և ուղղում են նրան դեպի հորի բերանը:

Հորափորն ազատում է արգելակը, սահուն կերպով դուրսոյով իջեցնում է հորը մինչև սվեչայի կեսը և սեղմում արգելակը: Բանվորը վերցնում է կամարեձեղ ձանկը և խարխալը, կցում է ոտտորային ներդիրը, հորափորի ոգնականը խարխալով կոճի վրա նրան ոտտորից 0,1 մետր վեր է բարձրացնում: Այդ նույն ժամանակ բանվորն ուղղում է նրան ոտտորին:

Հորափորի ոգնականը սահուն կերպով ոտտորն է իջեցնում ինչպես առաջին նույնպես և յերկրորդ ներդիրը: Բանվորը բաժանում է խարխալը, հանում է ձանկը ներդիրով և դնում է նրան իր տեղը: Հորափորն ազատում է արգելակը, իջեցնում է սվեչան և սահուն կերպով նստեցնում է այն ոտտորի վրա: Բանվորը վերցնում է խարխալը, բռնում է հատակից ելեվատորը, հորափորի ոգնականը կոճի վրա խարխալով բարձրացնում է դնում է այն ոտտորի վրա: Դուրսոն փոխարինելու ոպերացիան ավարտված է: Դուրսոն փոխարինելու այդ ամբողջ աշխատանքի ելեմենտների վրա ծախսվո մ է ամենաշատը 5—7 րոպե:

ՓՈՐՈՂ ԳՈՐԾԻՔԻ ԻՋԵՑՈՒՄԸ

Հերթական սվեչայի իջեցման ժամանակ, յերբ ելեվատորի տարածութունը ոտտորից 1 մետր է, հորափորն արգելակի աստիճանաբար սեղմումով դանդաղեցնում է լեբողկայի թմբուկի պտույտը:

Հորափորի ոգնականը և բանվորն աջ ձեռքով վերցնում են շտրպաների ներսում սարքված թուկեց բաղկացած հյուսվածքից, ձախ ձեռքով պահելով ձողիկը և սպասում են ելեվատորի նստելուն:

Հորափորը սահուն կերպով ելեվատորը նստեցնում է ոտոթըին: Հորափորի ոգնականը և բանվորը շտրպաները պոկում են բեռնավորված ելեվատորն՝ րից և միաժամանակ կտրուկ շարժումով տեղափոխում են նրանց յերկրորդ ելեվատորի բները:

Հորափորը միացնում է չորրորդ արագությունը, հորափորի ոգնականը և բանվորը ձողիկները մտցնում են աղատ ելեվատորի ականջները:

Հորափորը հետեւում է ելեվատորի բարձրացմանը: Հորափորի ոգնականը ելեվատորի բարձրացման առաջին մոմենտին ելեվատորը բաց դռնակով ուղղում է դեպի վերխուժոյի կողմը: Բանվորը պատրաստում է Զայկինի բոլորակային բանալին, գցում է այն սվեչայի փականքային մուֆտի վրա, վորը գտնվում է ոտոթում և յեկնելով ոտոթի վրա, փակում է փականը:

Հորափորի ոգնականն անցնում է դեպի բոլորակային բանալիի կանեփի կանառը, հյուսվածքը քանդելով կարգի յե բերում այն և դնում է կոճի մոտ գտնվող հատուկ մատի վրա: Բանվորը բանալիի աջից ձախ պտտեցումով կանառը 6—7 վոլորումով փաթաթում է բանալիի վրա: Վերցնում է վրձինը և խնամքով յուղում է փորակը և մուֆտի ուսիկները: Հորափորի ոգնականը դնում է դեպի պողպեհնիկը, կեռով վերցնում է մատուցման համար հերթական սվեչան:

Յերբ կեռի ողը հավասարվում է մատներին, հորափորը դանդաղեցնում է մոտորի ընթացքը:

Վերխուժոյը հերթական սվեչան պտտում է կանեփի կանառով, առաջ է քաշում նրան մատից այնքան, վոր նա, կախվելով կանառի վրա, հավասարվի մատի արտաքին կողմի հետ: Կանառի աղատ ծայրը յերկու վոլորումով փաթաթում է կամուրջի վերի ձաղաշարքի շուրջը:

Ճաղաշարքի վրայից թեքվելով, աջ ձեռքով բռնում է ելեվատորի դռնակի կոթից: Իր մոտ քաշելով ելեվատորը, ձախ ձեռքով արագությամբ բռնում է նրա յերկրորդ կողմը և յերբ ելեվատորը գտնվում է կրճքի մակարդակին, արագ շարժումով ելեվատորը ձգում է սվեչայի վրա և փակում նրան:

Հորափորը հետեւում է վերխուժոյի աշխատանքին և շարունակում

կում ելեվատորի բարձրացումը: Հորափորի ոգնականն սպասում է սվեչայի պողպեհնիկից բաժանվելուն: Ռոտորի վրա կանգնած, բանվորը պատրաստվում է սվեչան ընդունելու և մուֆտն ուղղելու:

Մղակելով ելեվատորը սվեչայի վրա, վերխուժոյը վերցնում է կանեփային կանառի ծայրը և աղատում է ձգված հանգույցը: Յերբ ելեվատորը մուֆտի հետ շփվում է, նա թուլացնում է կանառի վոլորումները և սահուն կերպով սվեչան իջեցնում է ոտոթըին: Սվեչան բաժանվում է պողպեհնիկից և նրա պիպկան համնում է սվեչայի մուֆտի մակարդակին, վորը կանգնած է ոտոթում: Հորափորն անջատում է մոտըը, ընդհատում է հետագա բարձրացումը և աջ ձեռքով սեղմում է արգելակը:

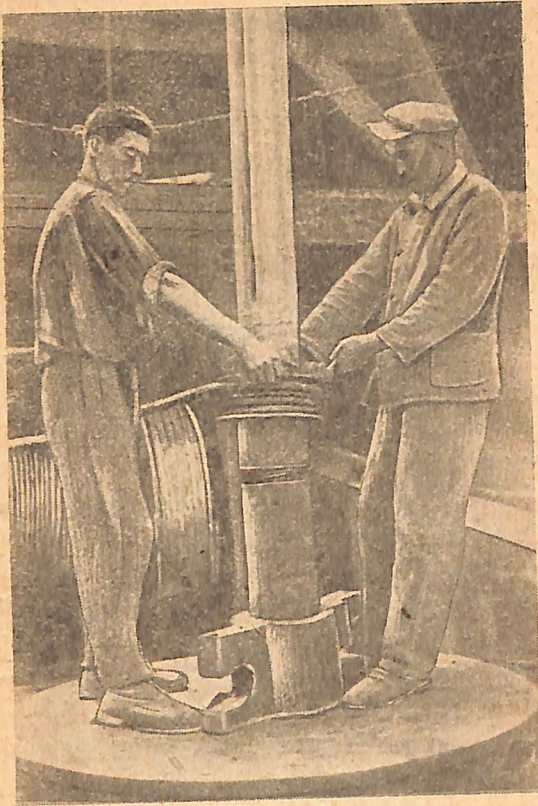
Հորափորի ոգնականը, բռնելով սվեչան իր առաջ, ուղղում է նրա պիպկան սվեչայի մուֆտի մեջ (նկար 5): Հորափորն աղատելով արգելակը, իջեցնում է սվեչայի պիպկան մուֆտի մեջ: Բանվորը փոքր ինչ բարձրացնում է բոլորակային բանալին փաթաթվելիք սվեչայի պիպկայի վրա և սուխարսեկտորի շրջադարձով լարում է բանալին խողովակի վրա, հետ վազելով դեպի վահանի կողմը:

Այդ ժամանակ հորափորը կանեփային կանառի մեկ վոլորակ գցում է կոճի վրա և ձգում բոլորակային բանալին: Հորափորի ոգնականը լիցքի յե պատրաստում մեքենական բանալիները՝ առաջին 10—15 սվեչաներն ամրացնելու համար: Բոլորակային բանալիի սուխարը լցված է: Հորափորը մոտորը միացնելով և կանառի յերկուսից մինչև յերեք վոլորակ կոճի վրա ավելացնելով, փաթաթում է սվեչան: Բանվորը փականակի կոթը շուռ է տալիս վեր, բանալին ընկնում է ելեվատորի վրա և բացվելով, կանառով քաշվում է հատակին:

Հորափորն աղատում է կոճից բոլորակային բանալու կանառը և դնում է նրան մատի վրա: Հորափորի ոգնականը և բանվորը մեքենական բանալիներն ամրացնում են փականքի վրա, առաջին 10—15 սվեչաներն ամրացնելու համար: Բանալիները լցված են: Հորափորը մեքենական բանալու կանեփային կանառը գցում է կոճի վրա և պնդացնում սվեչան, վորից հետո կանառը կոճից դեն է ձգում: Վերխուժոյը հետևում է ելեվատորի շնիկին և եթե շնիկը բացվում է «կանգնի» աղաղակելով կամ սվեչային դարկելով, նախադուշացնում է հորափորին:

Հորափորի ողնականը և բանվորը լցա՛նում են մեքենական բանալիները: Սվեչան ամրացված է:

Հորափորը կոճի վրա աշխատելուց հետո, դանդաղեցնում է մոտորի ընթացքը և միացնելով բուռնցքային մուֆտը ֆոքը ինչ

Նկար 5.

բարձրացնում է գործիքը: Բանվորն ելեվատորի շնիկը ձգում է վեր, հորափորի ողնականը բացում է ելեվատորի դռնակը և յերկուսը միասին հետ են քաշում ելեվատորը, տեղավորելով նրան ռոտորային շղթայի վահանին զուգահեռ: Հորափորն իջեցնում է գործիքը: Յերբ տալային բոկը ծածկվում է մոտորի հետևը, վերխափոյը դնում է հերթական սվեչան մոտորի դուրս ցցվածքին:

Փորող գործիքի իջեցման բոլոր ոպերացիաների կատարման ամեն մի ելեմենտի վրա առանձին ծախսվում է ժամանակի հետևյալ քանակությունը:

Շտրոպների փոխադրումը	5	վարկյան
Դատարկ ելեվատորի բարձրացումը . . .	30	»
Ելեվատորի կցումը սվեչային	3	»
Սվեչան բոտորի մոտ բերելը և նրա ուղ-		
ղումը մուֆտի մեջ	10	»
Սվեչայի փաթաթումը և ամրացումը . .	20	»
Սվեչայի իջեցումը	22	»

Այսպիսով մեկ սվեչայի իջեցման համար ծախսվում է 1,5 րոպե: Մինչև բարձրացում-իջեցում ոպերացիաների ակիդը, ամբողջ հերթափոխությունը պետք է խնամքով նախապատրաստվի և վերացնի բոլոր այսպես կոչված «մանր» պակասությունները, վորոնց վրա սովորաբար քիչ ուշադրություն է դարձվում:

Փորելու սարքավորման և գործիքի դասավորման ու տեխնիկական դրության մանր թերությունների ժամանակին վերացումը հերթափոխության աշխատանքներին արագ և անընդհատ տեմպ և աշխատանքի բարձր արտադրողականություն է ապահովում: Այդ անհրաժեշտ պայմանի հետ միասին նույնպես կարելի է ոգտագործել լեբյուկայի բոլոր արագությունները և երկարոմոտորների կարողությունը, սակայն, առանց վերջինների գերաբեռնավորման, վորեվհետև դրանից կարող է առաջանալ ներդիրների այրում կամ ելեկտրոմոտորի շարքից դուրս գալը, վորը կհասցնի յերկարատեվ կանգ առման և բարձրացում-իջեցում ոպերացիաների նորմաների չկատարման:

Վերջապես, վորպես կանոն, պետք է պահպանվի աղմկի, վաղվզոցի և ավելորդ անկարգ շարժումների լրակատար բացակայությունը, վորն այնքան բնորոշ է շատ հորերի համար գործիքի բարձրացում-իջեցում աշխատանքի ժամանակ:

Կիրառելով նկարագրած մեթոդները, հորափորման աշխատողներն զգալի չափով կկրճատեն դուրսոյի բարձրացման-իջեցման ժամանակի ծախսումը և կտան այն ամբողջովին հորափորման, հենց դրանով, արագացնելով հորի ավարտման ժամկետը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ-ԻՋԵՑՈՒՄ ՈՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ՀՈՐՈՒՄ

1. Լուծույթի հավասարեցում	3
2. Սարքավորման կանոնավորված ժամանակահատված	4
3. Սարքավորման յուզումը	5
4. Աշխատանքի նախապատրաստումը	5
Աշխատանքի կազմակերպումը	6
«Ձկան պոչ» դոկտոռի փոխարինումը	12
Փոքր դործիքի իջեցումը	15

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0270871

ԳԻՆԸ 40 ԿՈՊԵԿ

13045

А. К. ФИРСОВ

**Начальник буровой
треста Сталиннефть**

**ОРГАНИЗАЦИЯ
СПУСКО-ПОДЪЕМНЫХ
ОПЕРАЦИЙ В БУРЕНИИ**

**АзГОНТИ
Баку—1939—Москва**